СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЩЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 53. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 5-го березня 1936. — VOL. XLIV. No. 53. Jersey City, N. J., Thursday, March 5, 1936. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПОДАЄ КОНҐРЕСОВІ ПРОЄКТ ПОДАТКІВ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вислав конґресові посланіє, в котрім подає свій проєкт, як роздобути нові податки на потреби краю.

Президент радить конґресові передовсім перемінити з ґрунту ввесь закон про податки від корпорацій та ухвалити нові закони, при помочі котрих, на його думку, можна з корпорацій взяти на рік 620 мілїонів долярів додаткового податку. Цей податок мається стягнути через обложення так званих нерозділених приходів корпорацій.

ПРЕЗИДЕНТ ПРИСПІШУЄ НОВИЙ ДОПОМОГОВИЙ ПЛЯН.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив ґазетярам, що він виготовляє тепер новий плян допомогової акції уряду та що вже десь між 10-тим і 18-тим березня предложить конґресові новий плян допомоги безробітним на фіскальний рік, що починається 1-го липня.

Президент відмовився подати ближчі подробиці про цей плян.

СУД УНЕВАЖНЮЄ ЗАКОН ПРО ЖІНОЧУ ЗАПЛАТУ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Апеляційний суд нюйорського стейту признав закон про мінімальну заплату для жінок незгідним з конституцією й неважним.

Рішення не видано одноголосно. За признання закона неконституційним заявилися 4 судді, проти 3.

СТРАЙК ОБСЛУГИ ВИСОКИХ БУДИНКІВ РОСТЕ.

НЮ ЙОРК. — Поліція обчисляє, що страйк обслуги будинків обхопив у Бронксі й Мангетені 1,309 будинків, або 394 будинки більше, ніж було попереднього дня.

Заходи міського уряду полагодити страйк не повелись. Посадник Ля Ґвардія робить далі зусилля довести до угоди. До міста прибув Едвард МекҐрейді, асистент секретаря праці, щоб помагати в переговорах.

Вівторок зазначився великими демонстраціями страйкарів. Похід страйкарів, що мав коло 5,000 учасників, пішов панською вулицею Парк Евеню. Поліція каже, що демонстранти заходили часто до домів та робили ріжну шкоду. Поліційний уряд видав тепер осторогу, що він не буде цього толерувати.

Власники домів орґанізують для боротьби зі страйкарами страйколомів. Кажуть, що страйколомські бюра вислали на зломання страйку 10,000 скебів. Через це між страйкарами сильне напруження. У кількох випадках страйколоми, невдоволені зі своєї заплати, вийшли на страйк, домагаючись підвишки.

ВІДКРИЛИ РОЗБИТИЙ КОРАБЕЛЬ.

БАРОВ (Аляска). — Ескімоси відкрили на морю недалеко від Пойнт Баров замерзлий у кризі двощоглoвий корабель.

Білі, що дістали вістку про це відкриття, не можуть догадатися, що це за корабель. Припускають, що це один з кораблів, що вибрався на ловлю морських китів, і загинув. Остання виправа по кити в цій околиці відбулася 50 літ тому.

ЗАСТАВИВ БИТИСЯ СЕРЦЯ МЕРЦІВ.

ДІТРОЙТ (Мишиґен). — На зборах Американської Колеґії Лікарів виступив д-р Вилїем Кавнц із Ст. Луису з відчитом про свої досвіди, які він переводив на спілку з д-ром Анрепом з Каїра над серцями, винятими з мерців.

Цим двом ученим удалося заставити серце, виняте з мерця, битися й жити, гейби воно було в тілі живої й здорової людини. Такі досвіди перевели вони з 63 серцями й у кождім випадку досвіди їм удались. У деяких випадках серце билося цілі 4 години. Причини смерти цих людей були ріжні. Вчені старалися дістати тіла мерців якнайскорше по смерти, на всякий випадок не пізніше як 6 годин.

На цих самих зборах виступив представник шпиталю Гарпера з заявою, що лікарям цього шпиталю вдалося відкрити нову, удосконалену інсуліну, що лікує недугу цукрівниці (діябету).

ЗНАЙШЛИ ГРАНИЦІ СКОРОСТИ ЛІТАННЯ.

НЮ ЙОРК. — На зборах Інституту для Аеронавтичних Наук подав д-р Джордж Луис свої розсліди над питанням, яку найбільшу скорість можуть розвинути літаки. Прелеґент виказував, що при нинішній будові літак не може летіти скорше як 575 миль на годину.

Прелеґент доказував свою думку при помочі фільмових образків. Він показував, що рух повітря понад крило літака нагло заломлюється та через те літак тратить усяку силу вдержуватися в повітрю.

ВЕТЕРАНИ КОШТУЮТЬ КАНАДУ $50,000,000 НА РІК.

Перед Канадою не стоять такі питання, як бонус для воєнних ветеранів, що цілковито розсипав буджетові обрахунки в Злучених Державах, однакож коли збереться канадійський парлямент на сесію, то між видатками, на які він мусить знайти гроші, буде близько 50 мілїонів долярів на воєнних ветеранів. Безпосередньо на пенсії піде $41,500,000 у 1936 р., а коло девять мілїонів підуть на адміністрацію, удержання в шпиталях, допомоги тим, що не можуть дістати пенсії, або своякам убитих.

З АЛБЕРТІЙСЬКИХ „ЧУДЕС".

Десять літ поліційним суддею в Келґарі був Г. Г. Скат. У вересні минулого року він узяв відпустку й поїхав до Европи. Підчас історичних виборів у Мемелі перебував у Литві. Коли вернувся до Канади, торговельна палата в Келґарі попросила його, щоб він публично оповів свої враження з Европи. Він зробив це 8. грудня. Чотири дні пізніше дістав лист від заступника ґенерального правника Алберти з заввагою, що як довго він „є платним судовим урядовцем провінції, то не повинен публично висловлювати поглядів у справах політичного значіння, таких як міжнародне положення в Европі, або на Далекім Сході, або італійсько-етіопська війна і т. п." Чемним листом відповів поліційний суддя, що не бажає піддаватися таким заборонам. На те дістав урядовий лист з департаменту ґенерального правника, що він ожидає його негайної резиґнації. Поліційний суддя Скат зрезиґнував 4. січня.

ЯК У КІНІ.

До Ст. Моріц (Швайцарія) приїхав арґентиський мілїонер К. Магалянес, з 18-літньою дочкою. В готелю, в якім замешкав мілїонер з дочкою, був занятий при вінді (елевейторі) вродливий 20-літний хлопець Біркль. 18-літня мілїонерка відразу залюбилася в молодому віндярі і примусила батька дати згоду на шлюб з Бірклем. Тепер молодята живуть у тім самім готелі, в котрім новоспечений мілїонер ще вчора обслугував вінду.

ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ.

Дня 29-го січня ц. р. вполудне 26-літній Багнюк Василь пострілив смертельно під церквою в Стоянові свою суджену і сам собі стрілом з револьверу в голову відібрав життя. Причиною цієї драми було те, що мати дівчини не хотіла погодитися на їх подружжя.

ТЕПЕРІШНІ ВІЙТИ.

Війта громади Малин, пов. Дубно, Генрика Глушковського припинило дубенське старосто в урядуванні і поставило в стан обвинувачення. Люстрація його господарки викрила великі грошеві зловживання.

КОЛХОЗНА ДИТИНА.

Російський щоденник „Соціялістична управа льну" подає, що в совєтському колхозі Ярошикова на Сибірі живе 13-літня дочка одного колхозника, яка важить 130 кг.

КАНАДІЙСЬКИЙ УРЯД ДАЄ ДОГАНУ ІТАЛІЙСЬКОМУ КОНСУЛЕВІ.

В канадійськім парляменті поставлено внесок, щоб з Канади відправити італійського ґенерального консуля Луїджія Петручія, бо він веде в Канаді агітацію за те, щоб канадійські італійці служили Мусолінєві. Канадійський премієр МеКензі дав консулеві догану за те, що він виголошує промови, критикуючи Канаду й Лїґу Націй за їх становище в італійсько-етіопськім спорі.

ЩЕ ДВОХ ПОЛІЦАЇВ У ТОРОНТІ СУСПЕНДОВАНО.

28. січня суспендовано в Торонті ще двох інспекторів поліції внаслідок слідства, яке провадиться з причини закиду, що між поліцією в Торонті існує злодійська шайка. Суспендовані інспектори поліції не були вичислені в первіснім закиді.

ВОВКИ РОЗДЕРЛИ ДВОЄ ДІТЕЙ.

В Румунії напала на фільварок у Дофтані тічня вовків. Вовки вхопили двоє дітей власника фільварку і загризли їх на смерть. Вовки вхопили також кільканацять овець.

СТУДЕНТИ — ҐЕНҐСТЕРАМИ.

В китайській місцевості Ганк-Чев коло Пекіна китайський суд засудив на смерть через розстріл трьох китайських студентів, синів багатих батьків, за те, що засуджені схопили недавно одного багатого китайця та зажадали від нього окупу, а як окуп дістали, то схопленого розстріляли.

БАТЬКО КРИМІНАЛЬНОЇ ПОВІСТИ.

Всі в нас знають Шерльока Гольмса, Арсена Люпена, не кажемо вже про героїв романів Волеса. Мало хто однак чув про творця перших кримінальних повістей, які послужили первовзорами для багатьох пізніших повістярів цього жанра. Був то француз Еміль Ґаборо, з дня народження, якого минуло оце сто років. Ґаборо розпочав свій життєвий шлях як звичайний аплікант у нотара. Потім вступає він до війська, щоб зрештою опинитись у вимріяному Парижі, одначе в ролі торговельного субєкта. Досить сумна доля для того, хто мріє про письменницьку карієру і мусить тимчасом задовольняти її писанням принагідних віршів. Маючи 26 років, вдається йолу видати свою першу книжку, яка переходить непоміченою. Лише пізніше, коли Ґаборо береться за писання кримінальних повістей, репортажів, здобуває він скоро славу і гроші, бо один з видавців купує в нього право виключного видавання творів Ґаборо за гонорар у висоті... 18,000 франків (що на сьогоднішні гроші виносить приблизно коло 40 тисяч золотих) річно. На цілі десятиліття повісти Ґаборо „Пан Лекок", „Справа Леру", „Мотузок навколо шиї" й інші стають найбільш почитною літературою аматорів кримінальних повістей з цілого світу. Але як то часто буває, їх автор до кінця життя залишається розчарованим і ввесь час мріє покинути кримінальні новини і перейти до „справжньої" літератури

АРЕШТУВАННЯ ЛЬВІВСЬКОГО КУПЦЯ.

Львівські часописи подали були вістку про влом злодіїв до склепу Ізраеля Опера, при вулиці Жовківській 163, та про те, що злодії вкрали йому товарів на суму 7,500 зл. Тимчасом поліційне слідство виявило, що влом був видуманий купцем, який хотів тим способом дістати асекураційну премію. Опера арештували і відставили до диспозиції судових властей.

НАЙБІЛЬШИЙ БАГАТИЙ.

Індієць, князь Нізам з Гайдебараду, найбільший багатій світу. Його річний чистий прихід перевищує 58 міл. долярів. В нього скарбниця повна дорого каміння й золота. Каміння представляє вартість 2 міліярдів долярів. Таких багатіїв в Індії є більше.

МІДЬ НА ВОЛИНІ.

Поклади міди відкрили на Волині на просторі 200 км. біля Янової Долини.

СТУДЕНТ ПОЛІТЕХНІКИ ПОБИВ СВЯЩЕНИКА.

В Сосновці арештували студента варшавської політехніки, Андрія Домбровського, який напав на вулиці з Заверцю на священика Берга і сильно його побив. Студент боронится тим, що робив це, будучи пяним.

СТРАЙК ІНСТИТУТОК.

Оригінальний страйк вибух у варшавському інтернаті СС. Родини Марії при вул. Гожій 53. Інститутки, з яких жадна не має більше як 15 літ, почали цими днями голодівку. Причиною страйку є те, що кілька інституток вислав заряд інтернату до поправного заведення за непокірність та впертість, а одна дівчина, що їй погрожували такою карою, втекла з інтернату і її пошукує поліція. Інститутки виступили в обороні своїх товаришок і заявили, що доти будуть вести голодівку, доки їх товаришок не приймуть назад до інституту.

БІЙКА У ВИКЛАДОВІЙ САЛІ.

В Головній Школі Сільського Господарства у Варшаві дійшло до бійки між ендеками і жидами. Перед одним викладом студенти-ендеки візвали жидів, щоб останні перейшли на ліву сторону салі. Коли жиди відмовилися це зробити, дійшло до бійки, якої не припинила навіть поява професора. Виклад не відбувся.

БОЖЕВІЛЬНИЙ СТУДЕНТ.

Бувший студент фільософії Тадей Пелех, що жив зі своєю матірю у Львові, вхопив у приступі божевілля товкач від моздіра і став ним бити свою матір у голову. На крик матері надбігла її субльокаторка Марія Черняк, яка намагалась обезвладнити божевільного. В тому менті божевільний вирвався їй з рук, вхопив сокиру і вдарив нею Черякову в голову. На крик обох жінок надбігли сусіди і щойно їм удалось обезвладнити божевільного. Непритомних жінок відвезли до лічниці. Божевільного арештували. Його віддадуть під психіятричні досліди. Пелех уже раз був у Кульпаркові, але видужав — як здавалося лікарям — і вернувся домів.

БУДУЮТЬ ЄДИНИЙ ПРОТИУКРАЇНСЬКИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ФРОНТ

ЛЬВІВ. — Польська преса переповнена вістками про розбудову одного польського фронту в обороні польщини перед українцями. Ріжні польські установи, санаційні й вшехпольські, досі розсварені — миряться, якщо іде про поставу проти українців. Про це доносять до українських часописів дописувачі з таких галицьких міст як Дрогобич, Золочів, Копичинці. Зі Станиславова пише дописувач таке:

„Заходом Товариства Школи Людовей відбувся зїзд польської людности станиславівського повіту. Прибуло коло 80 делеґатів. Ціль зїзду: обдумати оборону польського стану посідання в Східній Малопольщі, зокрема в станиславівськім воєвідстві. Зїзд виявив велику солідарність усієї польської людности".

ПОЛЬСЬКИЙ ЧАСОПИС У РОЛІ ШПИГУНА І ДОНОЩИКА.

ЛЬВІВ. — „Дзеннік Польскі" відомий зі своєї провокаційної роботи, коли йде про нацьковування польського уряду проти українців і українського руху. Ось зразок. В числі з 17 лютого б. р. читаємо такий допис з провінції:

„...в м. Тяпче вшанували роковини тієї битви (під Крутами, ред.). В читальні „Просвіти відбулася академія, що визначалася яскраво „вивротовим" духом".

Подаючи це, „Українські Вісти" пояснюють, що тепер не може бути мови на таких святах про „вивротови дух", бо програма і промови мусять бути затверджені старостою, а крім того на виставах є польські поліцаї і шпигуни. А далі: „вивротовців" негайно арештують. Та того всього польській ґазеті замало, бо вона хоче доконче довести до цього, щоб влада замкнула читальню. Про характер писанини цього часопису хай посвідчить іще інша новинка:

„Недавно о. Бордуляк в Бубнищі після Служби Божої відправив панахиду за українських вояків, що впали в битві під Крутами. В богослуженні взяли участь члени Сокола в жалобі. Також на знак жалоби — хрести в церкві були вкриті чорним серпанком".

Це теж „вивротова" робота!

ЗВІВ ДОКУПИ ЧОТИРИ ПАРИ.

ВАРШАВА (Польща). — Варшавський „Час" звів був до купи такі „історичні" фіґури: Юзефський (волинський воєвода) і Певний (волинський хрунь) і Косцялковський (польський премієр і Мудрий (голова Укр. Парляментарної Репрезентації). А тепер обєднав іще Гітлера з Пілсудським в такий спосіб:

„Адольф Гітлер і Йосиф Пілсудський — ті два обєднані назвища — це дороговкази на шляху сучасної культури. Вони обидва згідно визначають дороги будуччини. Адольф Гітлер і Йосиф Пілсудський — ті слова дзвенять таким самим гармонійним акордом, як Шопен і Бетовен".

ВДАЛИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ ВЕЧІР.

ПАРИЖ. — Перший Український Репрезентативний Студентський Вечір, влаштований Українською Студентською Громадою, стягнув гостей ріжних націй. Найбільше було французів і японців.

РІДНЯ ГАВПТМАНА В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Від яких сто літ живе в Польщі рідня Бруна Гавптмана, засудженого на смерть за вбивство сина полковника Линдберга. Тепер та родина віднеслася до відомого в Польщі адвоката Гофмокля з проханням, щоб він звернувся до американських оборонців Гавптмана в справі ревізії процесу.

ПОЖДУТЬ ТИЖДЕНЬ НА ВІДПОВІДЬ ІТАЛІЇ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Комітет 13 держав, що радить над санкціями, зверненими проти Італії, рішив дати Італії тиждень часу для предложення Лїзі Націй оферти в справі закінчення війни в Етіопії.

РИБА ЗАМІСЦЬ МЯСА.

БЕРЛІН. — Німеччина відчуває чимраз більше брак мяса і товщів. Щоб цьому частинно зарадити, видано приказ, щоб в армії й поліції давано на обід обовязково двічі на тиждень рибу замісць мяса.

АНҐЛІЯ ЗБРОЇТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Велика Британія буде тепер видавати на зброєння більше грошей, ніж того можна було сподіватися. Це роблять на те, щоб відстрашити Німеччину від аґресивних плянів.

НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ БАНКІВ.

РИМ. — За одним махом, себто на підставі одного декрету, держава перебрала на себе чотири найбільші італійські банкові інституції, заряджуючи сплатити шеровцям їх уділи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ВІРТЕ АБО НІ"

. Якщо і не хотілиб, то мусите повірити, що Совети налякались відомого в цілій Америці, а то й у цілім світі, автора славних рисунків, що їх передають по часописах під назвою „Believe it or not". Роберт Л. Ріплі, автор тих рисунків, бував минулого року в Советах. І поповнив великий злочин, бо рішився написати чи сказати деяку правду про Совети. Це значить, що відмовився передавати те, що дозволяють передавати советські господарі, коли угощують чужинецьких гостей. Допустився злочину Ріплі ще й тому, що не обмежив своїх відвидин до цього, що дозволяє відвідувати і бачити советський уряд при помочі своїх шпигунів, що виступають у ролі — провідників для подорожуючих. Допустився злочину Ріплі ще й тому, що, вернувшись до Америки, не мовчав, але рішивсь поділитися своїми враженнями через радіо. І ото, розповідаючи міліонам американських радіових слухачів про свої відвидини, Ріплі представив Совети як „країну нуждарів". Щобільше, він відважився сказати правду й про Україну. І потвердити те, про що писалося в багатьох ґазетах і проти чого так голосно протестували американські українці. Сказав іменно, що на Україні під Советами дійсно вигинуло з голоду коло чотирох міліонів селян, та що цей голод був Москвою штучно викликаний на те, щоб знищити український нарід політично й фізично, щоб зліквідувати тим чином той опір, який ставить український нарід імперіялістичній політиці червоної Москви.

Ріплі звернув іще увагу американців на те, щоб не давали віри оповіданням тих американських туристів, що то дають себе обводити по Советах як барани й оглядають тільки те, що виставлене Советами для чужинецьких оглядин і туманення світа поступом і добрубутом Советів.

Це все було причиною, що коли Ріплі забажав і цього року поїхати до Советів, йому відмовили вже візи. Чому? Відповідь ясна. Дозволять їхати туди тільки тим, що дають себе перекупити, або тим, що глухі, німі й сліпі, себто тим, що не захочуть бачити і чути більше від того, що покажуть чи скажуть урядові чинники. Не дають вступу Ріплієві ще й тому, бо саме цього року советський уряд і його аґенти розпустили по світі вісти, і далі їх розпускають, що нібито „краще й веселіше стало жити в Советах". Можна собі уявити, що то написав би з цього приводу автор „Вірте, або ні", колиб він мав змогу провірити те, як саме виглядає те „краще й веселіше" — в практиці. Це добре знають у Москві й тому не дають візи тому, що відомий з популярности і з того, що доказує правду навіть про найбільш дивачні річи, якщо про них пише чи розказує. І річ ясна, що він доказав би фактами, що Совети ще й тим разом пускаються по давньому на брехню, рахуючися з тим, що може таки знайдеться хоч частина таких, що в неї повірять.

ПОНЕВОЛЕНА МОСКАЛЯМИ ВЕЛИКА УКРАЇНА ЖДЕ ТЕРПЕЛИВО НА ВІЙНУ І ВИЗВОЛЕННЯ

(Переклад статті Юрія Науменка, поміщеної в журналі „Всхуд").

Большевики, обсадивши Велику Україну, стрінулися з великим відпором української інтеліґенції, зокрема вчительства. Вони старалися всіх визначних українців то вимордувати, то позасилати на Соловки та Сибір, та всеж не могли вони винищити всіх українських інтеліґентів, особливо народніх учителів, котрих на Великій Україні є велика сила.

І тому большевицька влада взялася на способи та проголосила в 1921 році загальну українізацію шкіл та урядів, забезпечуючи рівночасно свобідний розвій українському письменству й науці. Цей зручний маневр причинився значно до ослаблення протибольшевицького напряму не лиш на Великій Україні, але навіть у Галичині. Він зменшив і „підпольну" боротьбу з большевицькою владою, бо доказував, що не є такий певний погляд на москалів, немовто вони є лише ворогами-окупантами, котрі на кожнім кроці гноблять український нарід.

Українізацію перепроваджувано спершу дуже завзято, що за уложеним пляном мали бути зукраїнізовані всі школи аж до високих включно, всі уряди, театр та наукові заведення.

Одначе це не могло довго тревати, бо українці (навіть комуністи) взялися цілком серіозно до українізації, а тимчасом большевицька влада мала щось інше на цілі: вона хотліа **ослабити чуйність своїх ворогів.** Зчасом мусіло прийти до зудару. Так і сталося, а то передовсім на літературнім полі.

Іменно талоновий український письменник **Хвильовий** почав у своїх писаннях доказувати, що українська культура не має нічого спільного з російською, та що вона мусить розвиватися в тіснім звязку з культурою европейською.

Закипіло в літературнім українськім світі, а клич **„геть з Москвою!"** став загальним та позискав для себе навіть тодішнього комісаря (міністра) просвіти на советській Україні, **Шумського.**

Це занепокоїло очевидно Москву, котра почала вертатися назад при помочі переслідувань і терору. Шумського заслали большевики на Сибір, а Хвильовий сам на себе наложив руку. Ліквідацію „хвильовизму" взявся переводити новий комісар просвіти, **Скрипник,** котрий однакож незадовго і сам попав на ту дорогу. Голод на Великій Україні, що чимраз більше збільшався внаслідок колективізації та грабунку харчів, змусив Скрипника до опозиції проти центральних московських властей і він, не будучи всилі дивитися байдужно на нищення українського народу, також скінчив самовбивством.

Тоді Москва прислала на Україну свого посіпаку **Постишева,** котрий як справжній диктатор розпочав безоглядну боротьбу з „націоналістичними ухилами", підтягаючи під це поняття всякі прояви вмисної відрубности українців. Він розвязав українські літературні обєднання, позакривав видавництва та перевів „чистку" театральних та кінових репертуарів. А вже передтим використано процес проти „Союза визволення України" та „вичищено" „Загально-українську Академію наук", роблячи з цього високозаслуженого для української культури заведення звичайну большевицьку орґанізацію.

Теперішній стан української культури в советськім Союзі представляється дуже сумно. В музиці, в письменстві та в науці ведуть команду цілком чужі люди. І так наприклад у складі делеґатури „композиторів України" (не „українських композиторів") бачимо ось які назвища: Гоценпуд, Смекохлін, Альтшулер, Арнавтов, а в складі „бриґади істориків" (то є тих, що викладають історію у високих школах) бачимо Фріда, Премислера та Мецберґа, очевидно жидів.

Всюди усувається те, що українське, набік та не признається самостійности української нації. Але зате вислано в 1935 р. на державні кошти до Парижа на конґрес „оборони культури" наемного писаку, Микитенка, котрий проголосив публично, що „революція відкрила культуру 170-міліонового народу". Це значить, що Микитенко зробив з більше як 50 ріжних народів, що входять у склад російсько-большевицької імперії, котрі зправила навіть не розуміють одні одних, „адін народ".

Дуже треба сумніватися, чи та дезукраїнізація (комуністичний зміст в українській формі) осягне свою ціль, навіть при страшнім натиску ком. партії й уряду. Є іменно признаки, які доказують дуже наглядно, що національне освідомлення не завмирає, але навпаки: поширюється, та що воно при найближчій нагоді вибухне з новою силою. І не буде перебільшенням, коли скажемо, що національне освідомлення є під цю пору на советській Україні неменше, як було перед світовою війною у Східній Галичині.

Від „злочинних думок" про українську відрубність та про суперечність інтересів України й Москви не є вільні навіть декотрі комуністичні достойники на Великій Україні. Постишев каже іменно, що є такі комуністи, і то навіть дуже відповідальні діячі, котрі не розуміють прямування партії до цілковитого знищення петлюрівських елементів. Декотрі з них криються зі своїми настроями та з поглядами, противними тому прямуванню комуністичної партії".

Партійні й урядові діячі по районах (областях) виказують часто свою ворожість супроти Москви та заявляються за „лінію Скрипника" й остерігають перед „російським націоналізмом".

Маємо враження, що большевицька влада махнула вже рукою на навернення старшого покоління, і що цілу свою увагу хоче зверути на покоління доростаюче. Вона числить на молодь, котра вже не знає, як виглядало життя в „капіталістичнім устрою". Однакож і тут стрічають большевики труднощі, котрі не легко побороти. Виховання дітей веде не лише сама школа, але й **родина,** і в ній власне дістає дитина початки народнього освідомлення, котре потім іще збільшається внаслідок впливу окруження.

В родиннім крузі чує дитина, що вона є української народности, а потім ходить вона до української початкової школи та стрічається з виключно українським живлом. Прислухуючись до розмов, котрі ведуть старші, довідується, що діялося ще так недавно на українській землі, про масові заслання та виселення, а нераз і про замордування большевиками цього чи другого свояка. Дитина довідується тимсамим способом про визвольні бої українців та репрессій збоку советських урядів, котрі починає вважати за чужі і накинені.

У тому всьому грають ролю всілякі внутрішньо-душевні правила, котрі мають велику вагу в рішальних хвилях, більшу, ніж цілі томи большевицьких наук Леніна й інших.

(Кінець буде).

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА ЗГОДА В ОСВІТЛЕННІ І. ФРАНКА

Надзвиайно багато місця в останньому часі уділює преса „угоді". Розуміється, в першій мірі не дає вона спати самим її авторам, бо вже самі вони побачили, що зловилися, як запоморочена риба, на польський гачок. І тому на всі вітри трублять, щоб криком прикрити власну слабість і розчарування. Тимбільше, що український революційний табор на концшахтах угодовців нічого не втратив, не заломився, а навпаки, скріпив свій єдино оправданий революційний фронт.

В одному з попередніх чисел переведено влучне порівнання теперішніх угодових заходів із подібнимиж заходами в 1890 і 1908 р. р. Не завадить подати й ще одну историчну анальоґію з ще давніших часів. Дотичить це більш світлої сторінки нашої історії, доречі, сторінки, що її повинні тепер постійно пригадувати наші педаґоґи, сторінки, що повинні відроджуватися та ставитися як приклад, гідний наслідування.

Мова про славний 1655 рік. Існувала тоді могутня українська козацька держава. Вона рішучо відбивала всі зазіхання на неї збоку ворогів. Керманичі її мали ясний шлях; не було ніяких компромісів. Держава або смерть — було гаслом запорозького війська. І ось Польща, не можучи його побороти силою, береться на підступ. Лукавий король Ян Казимір, бажаючи приспати чуйність козаків, шле до гетьмана Богдана Хмельницького посольство з пропозицією „братнього" миру, а зокрема, щоб козаки перестали нападати на польські землі. Хмельницький із великою рішучістю мир із Польщею — відкидає. Його мова не знає, що це таке слово: „згода". Цей знаменитий епізод оспівав Іван Франко в поемі п. з. „Святоюрській Горі", присвяченій корифееві української музики Миколі Лисенкові.

Ось короткий зміст її. Розсварена шляхетськими міжусобицями Польща хилиться до упадку. Хмельницький надзвичайно вдалим і сильним ударом спричинив їй багацько клопотів. Польща висилає до нього посла, що дає Хмельницькому запевнення своєї „щирости" та передає листа від Яна Казиміра. Хмельницький, що вже пізнав досі вартість ляцьких приречень, ніяк не дає йому віри. Що лях — то брехня. Хмельницький іронізує над словами польського післанця:

„Мовиш, що король аж плакав,
Пишучи отсі листи?
Так його болить нещастя
України мовиш ти?"

Скільки то анальоґій насувають ці слова Хмеля до післанця польського короля! Голуфко, Перацький, Пілсудський, та інші, всякі „Бюлетени польсько-українські", тощо. Всі вони плакали й плачуть за Україною, а в тому часі польські тюрми тріщали й кров пацифікованих українців кликала за пімсту до неба. Чи не чуємо повсякчасно з уст міністрів, воєводів і навіть... прокураторів, чи не читаємо в польській пресі подібних слів, що вийшли з уст історичного посла Яна Казиміра? Чи не плачуть вони над „траґедією української молоді", над нещастям українського народу через брак „вспулжиця" з польським, над чужими інтриґами, що мають за ціль розсварити два „братні" народи, тощо?

„...Говориш буцім
Признавсь король сам,
Що обіцював багато —
Не сповнив нічого нам".

Чи треба анальоґій із нових часів?

Хмельницький дає польському послові відповідь, що її треба випалити гарячою гранею в усіх українських серцях: він, Хмельницький, гетьман України, ніколи не піде на згоду з ляхами, що не дотримують умов. Він прихильник бою:

„Поти ятиме на Вкраїні
Чортів танець на-в-завід,
Аж козацький або ляцький
До останка згине рід".

Смерть або побіда — єдиний вихід у Хмельницького. Та слухаймо далі:

„Мовиш: „киньмо звади й свари,
Все, що розеднало нас,
Вимажімо з серця память
Давніх кривд, гірких ураз.
Больні з вольними в любови
Як брат з братом, з другом друг,
Рука в руку, межа в межу,
У двох тілах один дух..."

Чи чуємо ці підступні слова з польських уст перший раз? Чи це один раз ляхи кидали клич „За нашон і вашон вольносць", коли потребували помочі українців; а потім вбивали їм ніж у спину. Так було ще в 1920 р., коли під кличами „за нашон і вашон" йшли на Київ, а потім, коли рятували їх одурманені українці під Замостем; а невдовзі вбили вони тим же українцям ніж у спину договором у Ризі.

Перед очима Великого Богдана стояли яскравими всі такі свіжі ще рани, заподіяні поляками українському народові, і він відповідає:

„Ну, скажи, як нам єднатись?
Як забути давнє зло,
Що крівавою межею
Нам по серці перейшло?

„Як примусить до кохання
Серце, що в нім веться гад?
Відки взять душі довіря,
Що зазнала стільки зрад?

„Ні, мій куме, краще чисто
Розмежуймося як слід:
Вам хай буде ваша Польща,
Україну нам лишіть".

Так, Україну нам лишіть! А коли ні, то повторимо Жовті Води й Корсунь.

„Знаю добре: в тій саміській
Пазусі, де ти привіз
Королівський лист до мене,
Повний клятв, упімнень, сліз,
Є ще другий королівський
Лист до хана, у котрім
Заклина його, щоб зараз
Впав на мене, наче грім,
Щоб поміг йому козацьких
Розтолочити гадюк...".

Як бачимо, поляк не тільки в неволі зрадник, згідно з рецептою національного польського поета, А. Міцкевича: „Jedyna obrona niewolnika jest zdrada".

Чи не слід би це памятати теперішнім угодовцям? Історія повторяється, а нинішня „угода" має збоку поляків те саме моральне підложжя, що всі їх дотеперішні подібні заходи — мирним шляхом перемогти й покорити ненависних їм українців. — („Українське Слово").

М. Б-ий.

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина перша.

16

Все, що було колись — гори, люди в кожухах, навіть те, що звалося Кіті Йонашівна, все те було не тут, не на цій землі. То було десь інше в другому світі. Та хустиночка, якою розмахувала випадково присутна Кіті при мойому відїзді на двірці в Рахові, єдиний хвилюючий звязок з тим колишнім. Мої грубі в теплих вовняних капчурах ноги обнесли мене великим колом, перезулися в тверді цвяховані чоботиська й ось носять тут по кручах, скелях, носять прудко, бадьоро без протесту й нарікань.

Часом промигне в очах та усмішка. Двоє, барви калини, усточок, таких привабливих і свіжих, складаються в гострий промінчик і бють у мою тямку. Носик її тонкий і чутливий. Виразно бачу його лінії в такому вигляді, як тоді.

Досить. Живіт випарив. Повертаю до сонця правий бік. Підо мною трава нагадує розістелену звірячу шкуру. Тонка хвиля запахів розпаленої білизни котиться понад землею й торкається кінчиків нервів нюху. Морщуся. Пілікає устна гармонія й грубий, дубовий бас реве ніто пісню, ніто свариться з кимсь. Думка раптом звихається і в очах Параня.

Ця істота вже цьогосвітня. Уста її переборщено рожеві. Личко округле й привабливе, мов південний овоч. Груди завжди задавакувато випиваються й тягнуть до себе такі тверді предмети, як я, сильніше маґнету. При цій згадці, ніби з розжареної начервоно печі, по тілі пробігає сильна хвиля жагучого відчування. Виразно пружаться мязи й сильно, до болю, потягаюся, ніби бажаю порватися на дві половині.

Доречі, вона зовсім недалеко звідсіль живе. Три чверти години ходу. Наш полк стояв у тому селі перед двома тижнями. В її хаті було нас пять і всі ми жили в той час тільки нею. Прощаючися, вона принесла кусень якоїсь стрічки й, розірвавши її на пять шматочків, дала кожному по одному. Стрічка була двобарвна — жовта й синя. Значіння тих барв було в той час для мене так само байдуже, як і значіння барви сірого кота. Одначе уста, щічки, груди й усе таке, примусили мене впізнати в тому велику святість і я ношу той шматочок, дбайливо загорнутий у папір, у кишені, що найближче від серця.

От і тепер вона тут. Так. Це він, той шматочок стрічки. Дала й казала: — носи на кашкеті. Дурна дівчина. Не знає, що ми свої „кашкети" десять разів за ніч тратимо. Тут вона є! Тут!

Ніздрі носа швидко, мов у коня, виграють. Хочу бачити її. Зірватися, бігти без упину, поки не знайти її. А після схопити, тиснути, задушити. Не можу лежати. Зриваюся на ноги й натягаю стокільові, ніби вони не з сукна, а бетону, штаниська.

На превеликий мій жаль бігти всетаки не міг. Наді мною панував військовий, з суворо насупленими бровами, режім. Цей бог вояцького буття, своєю непереможною силою, досить легко справляється з дивогідними химерами своїх підлеглих.

Розпроставши свої пазурі й лаби, роздерши лютим позіхом засохлі уста, переваююся з ноги на ногу й зникаю в парку. Переді мною парадують вояцьк іштани, сорочки, поперетинані й обчухрані дерева, вивернута й обтрощена віспувата пальма.

Гурток вояків зняв камяного стола, що стояв під мармуровою статуею нагої жінки, кладуть на ньому багаття та варять їжу з недоспілих яблук. Мармурову жінку убрали в вояцький одяг, припнули шаблю й перевязали скорострільною стрічкою. Їм весело. Один високий і стрункий, обперся об статую, заложив ногу на ногу й тринькає на ґітарі. У декого з них на шапках стрічки тих самих барв, які подарувала мені Параня. Чи не були й вони в неї? Але ні. Я знаю їх. Цеж той „Ферретерреґімент". Якого чорта скиглять вони ті нудні пісні!

Але я всетаки їх розумів. Мене дивувала їх команда. Якось дивно — позір! Праворуч! Ліворуч! Ноги йдуть далі. Йдуть без моєї згоди, бо мимоволі мені завжди хотілося тут зупинитись і трохи постояти. Цікаво.

Ноги несуть до палацу. Добре. Несіть до палацу. Ось сходи. Зложені з величезних кусків ґраніту, мають безліч слідів і кожний з них лишив по собі на спомин досить бруду. Двері скрізь повиривані, як листочки, з старих книг. Треба було їх вирвати й вирвали. В кімнатах, ніби необережно потоптані жаби, лежать шкуряні фотелі. Здається це трупи й дивуєшся, чому їх не поприбірали. На долівці багато розсипаних папірців.

Минувши кілька кімнат, зустрічаєш тих паперців усе більше й більше. Вони спокійно валяються на паркеті потоптані, побруджені й шелестять під ноами, ніби осінне листя. Нагинаюся й піднімаю один. На цьому малюнок свині в окулярах і в фраку. Підписано незрозумілою мовою. Скривив усмішку й покинув.

У прорваній дірі дверей, звідки пливли оті паперці, їх вже ціла купа. Плили видно й скупчилися. Не можуть усі нараз виплисти. Вони мусять бути винесені на простір сторонньою силою. Тут їх винесено силою вояцького мокрого, цвяхованого-австрійського й нецвяхованого - московського, чобота.

Вступив по тих крижинах до кімнати, звідки вони плили. Вступив і зупинився. Кусень оброслого каміню в моїх грудях помітно заворушився. Стояв у величезній, заваленій книгами салі. На помості, під стінами, на розторощених полицях, лежать, стоять, висять книги. Книги, книги, книги. Я ще не бачив стільки книг. Мої думи раптом зворушилися і стрімко хижими птахами виривались із голови. Передо мною щось, чого я не розумію, одначе дошкульно непокоїть. І я, мов пес, який зустрів щось незнайоме і небезпечне, бігаю навколо й брешу. Гав! гав, гав! — брешу на купи розбитих томів, які валялися тут і нищилися. По них сліди чобіт. Хтось лазив по них, хтось видно навмисне лазив і топтався.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВЛАДА Й ЯЗИК.

Овен Д. Янг, відомий промисловець, автор звісного пляну сплати німецьких воєнних довгів, нині предсідник дорадної ради Краєвої Радіової Компанії, виголосив оноді на радіо промову, що відбилася широким розголосом у краю, бо порушила видно пекучу справу.

Називалася ця промова „Радіова відповідальність", а зверталася вона проти непоздержливости радіових бесідників, головно проти вживання ними преріжних визвиск про своїх противників. Овен Янг наводив Альфреда Смита, відомого демократичного бесідника, як цей підчас своєї промови в Вашингтоні перестерігав перед політикою президента Рузвелта як перед комунізмом. Кромі цього Янг наводив також уступи з промови бувшого президента Герберта Гувера та з промови сенатора Джозефа Робинсона проти Ал. Смита.

Янг питався: Чи цього роду заяви є розумним виконанням великої влади й відповідальности, яку мають ці люди?

ВЕЛИЧИНА ЛЮДИНИ ВІД ВЕЛИКОЇ ВЛАДИ?

Можна погодитися з Овеном Янгом щодо великої влади й відповідальности ним згаданих людей, що Ал. Смит, бувший провідник демократичної партії, ба навіть її кандидат на найвищий уряд краю; Герберт Гувер, колишній президент Злучених Держав; та сенатор Робинсон це впливові люди.

Одначе, чи можна їх назвати тому великими людьми, що вони мають великі впливи, або велику владу?

Чи не по тому якраз пізнається велику людину, що вона розуміє свою велику владу в великий, себто не дрібний спосіб? Чи не стає людина з великою владою дрібною людиною, як вона почне свою велику владу понимати в дрібний спосіб?

ВЕЛИКА ЛЮДИНА Й ВЕЛИКИЙ ЧАС.

Каже Овен Янг, що ми переживаємо нині тяжкі часи, коли людям дуже тяжко знайти зараду на преріжні особисті й громадські клопоти. В таких часах люди ждуть від своїх провідних людей розвязки на ці клопоти й труднощі.

Він немовби питається: чи назвати когось крепкими словами вирішує труднощі?

Наприклад, чи назвати діяльність президента Рузвелта комуністичною вирішує вже питання, що нам у теперішніх критичних часах робити?

ЗВІДКИ ВИЗИВАНКИ.

А проте і Гувер, і Смит, і Робинсон удають, що вони справді нам розвязують найтрудніші питання нашого життя.

З якої причини вони це вдають? Чи не тому, що вони вважають своїх слухачів за дурнів, які, почувши визиванку на прихильника іншої думки, певно возьмуть це за розвязку питання.

Нащо вони це роблять? На те, щоби слухачі їх уважали за людей, які розвязують трудні питання? Нащо їм того, щоби їх уважали за таких? На то, щоби люди давали їм велику владу такі питання розвязувати?

Десь ще Номис, старий збирач українських приповідок і поговірок, почув і записав таку сентенцію: Хто не звик правди поважати, той завше ласий панувати. Чи не схопив тут наш нарід життевої правди?

ПОЛІТИКА?

Свого часу газети багато писали про напади конгресмена О'Конора проти відомого радіового проповідника о. Чарлза Коклина.

У своїй відповіди на радіо о. Коклин звернув увагу на аргумент конгресмена, що, мовляв, о. Коклин мішається в проповідях до політики. О. Коклин говорив: „Чи це політика зі становища американського священика повставати проти модерного капіталізму, що ні на крихітку кращий від мексиканського комунізму під матеріяльним оглядом, бож він концентрує маєток в руках кількох людей, конфіскує доми й фарми, творить нужду серед багатства?"

Отже о. Коклин каже, що говорити про капіталізм це ще не політика. Він хоче певно сказати, що говорити проти новочасного капіталізму може й священик навіть з морального становища.

Це безсумніву гідна уваги пригадка, бо нині ще є багато людей, які всякий виступ проти капіталізму називають соціялізмом.

ЧИ ВИЯСНЮЄ?

Що о. Коклин виясняє значно відносини між обовязками священика та політикою, не дається заперечити. Одначе, чи вже вмішавшися в політику, дає о. Коклин який причинок до зрозуміння політичних і економічних справ?

На зборах адміністраторів американських шкіл, що недавно відбулися в Ст. Луисі в приявності тисячі найбільших американських виховників, говорив проф. Джордж Кавнтс з учительської семинарії при Колюмбійськім університеті:

„О. Коклин вживає свого священичого становища, щоб ширити серед людей замішання, баламуту й фальшиві поняття... Його називання теперішньої адміністрації сплямленою совєтським комунізмом є свідомим перекрученням..."

Проф. Кавнтс, видно, йде далі, ніж Овен Янг. Овен Янг каже тільки, що людина, котра вживає визиванок для поборювання немилих собі поглядів, не розвязує питань. Проф. Кавнтс каже, що така людина, яка вживає визиванок для попорювання немилих собі поглядів, робить виразну шкоду людям, бо сама не розвязує важливих питань життя й позбавляє інших здібности їх розвязувати.

ОСТОРОГА ПЕРЕД НЕБЕЗПЕКОЮ?

„Ню Републик", радикальний нюйорський тижневик, (називаю його радикальним не на те, щоби на нього за це чацькувати, а тільки щоби його описати) гратулює Овенові Янґові за його осуд уживання визиванок у політичних промовах як причинок до умового уздоровлення народу.

До того „Ню Републик" додає ще іншу цікаву думку. Каже, що визиванки, якими послугуються проти президента Рузвелта Алфред Смит, Герберт Гувер та сенатор Джозеф Робинсон мають такий вплив, що люди вже не боїться визиванки комунізму. Вони привикають до тої визиванки й її почують, пускають її мимо вуха.

Якщо це правда, то ми маємо тут повторення старої казки про пастуха, що любив собі постріашити людей викриками: „Люди! Ратуйте! Мене напав вовк!" Смит, Гувер та Робинсон своїми визиванками Рузвелта комуністом доведуть до того, що як справді повстане поважна комуністична група з справжньою комуністичною політикою й розумні люди стануть остерігати нарід перед комунізмом, то їх ніхто слухати не буде.

Отже це неправда, що від язика податку не платиться. Платиться, і то часто платять податок не лишень ті, що язиком мелють, але й ті, що такого лепетання язиком слухають.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Лемківський кермаш.

До поданого в „Свободі" звіту про лемківський кермаш з 19. січня додам ще таке:

По виступах хору забирали слово гості. Перший промовив предсідник У. Н. Союза, п. Мурашко. Обговорюючи справу допомоги Лемківщині та лемківську еміґрацію, як також взагалі цілу українську, вказав на конечність допомоги старому краєві та на занедбання цеї справи в минувшині, яке випливало з нашого розсвареного еміґраційного життя. Потім забрав слово представник Лемківської Комісії при Тов. Просвіта у Львові, Михайло Дудра, який в імені цеї Комісії зложив щиру подяку та признання урядникам та членам відділу за їх дотеперішню працю та побажання на будуче. Окреме місце присвятив згоді та взаїмній любові, які так рідко можна подибати в українських організаціях, а які так фатально відбиваються на нашім народнім житті. Підкреслюючи звязь Лемківщини з українським народом, закінчив свою промову словами: „Бажаю, щоб ми довго могли ще спільно працювати для всіх частин українських земель, доки не сповняться слова нашого великого Пророка, який сказав, що церква-домовина розвалиться, а зпід неї встане вільна Україна. Ратуючи Лемківщину перед захланним ворогом, обнимаємо наших найменших братів, щоб справді наша заплакана мати Україна могла колись радісно всміхнутися, згуртувавши біля себе всіх синів від Кавказу аж по Попрад". На кінець промовив гр. Денис Голод з Порт Джервіс, один з найстарших наших еміґрантів в Америці. Він розповів багато цікавих подробиць з початків еміґрантського життя, про повстання газети „Свободи", та про ролю лемків у загально українськім житті на американськім континенті.

По вечері та промовах переведено на поклик гр. Сербинського збірку на політичних вязнів. Опісля розпочався баль.

Гість.

ПОДЯКИ.

Ми, нижче підписані, складаємо щиру подяку головним урядникам нашої організації за скоре виплачення посмертного по бл. п. Михайлі Квасі, а заразом складаємо щиру подяку за уділення Покійному допомоги з фонду запомогового в сумі $50. Також дякуємо місцевим урядникам тов. Івана Франка, від. 266 У. Н. Союза, за їх труд.

Анна Квас, вдова; **Ольга, Марта і Василь**, діти.

Я, нижче підписана членкиня 269 від. У. Н. Союза складаю щиру подяку головному урядові нашої організації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25, котрі стали мені великою допомогою в моїй недузі. Бажаю як найкращого успіху У. Н. Союзові. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Катерина Чорнокролюк.

Ми, нижче підписані, складаємо щиру подяку головному урядові нашої організації за скоре виплачення нам посмертного по нашій дочці бл. п. Ользі, котра померла 29-го січня ц. р. Також дякуємо місцевим урядникам тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94 У. Н. Союза в Гемтремк, Міш., за їх труд і за вінок, який зложили на домовині. Як також дякуємо усім членам, що своєю присутністю звеличали цей похорон. Також дякуємо усім землякам і знайомим, що зложили вінки на домовину, і всім тим, що брали участь у похороні.

Дмитро і Анна Цегельник, родичі, **Петро**, брат, **Марія, Галя і Стефанія**, сестри.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 8-го березня в годині 12-тій вполудне, в церковній салі при Оклей і Райс вул. На зборах будуть важні справи до полагодження, тому обовязком кождого члена є прийти. Напоминаємо довгуючих членів, щоб зволили прийти на збори і сплатити хотяй в части свій довг; в противному разі такі члени будути суспендовані. — Мартин Барабаш, предс.; Дмитро Кузьма, кас.; Тарас Шпікула, секр.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. Повідомляємо членів Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, що місячні збори відбудуться дня 7-го березня, в годині 7-мій ввечір, під ч. 435 Мейн вул. Напоминаємо членів, щоб вирівнали свої залеглости та на означений час прийшли на збори. — Василь Матійчук, предс.; Сергій Вінярський, кас.; Антін Вакулінський, секр.

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальні збори відбудуться в суботу, 7-го березня, в годині 1-шій пополудні, в Народнім Домі на Комберленд Гіл. Просимо всіх членів прийти на означений час. Буде справоздання книгове. Не приявний член буде караний. — П. Любянецький, предс.; П. Черкас, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 8-го березня, в годині 1-шій пополудні, в домі Горожан, 847 Н. Френклин вул. Просимо всіх членів прийти на час. — С. Гвіздь, секр.

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО НАФТОВОГО ПРОМИСЛУ

Український нарід дуже скромний у своїх вимогах. От, як звикли говорити, коб чоловік мав що зїсти, а при цьому був здоров та не голий, булоб якось-тако на цьому світі жити. Так воно говориться, але не застановляємося над цим, що життя йде вперед, ставляє все нові вимоги й завдання. Нарід, що йде позаду, як відсталий культурно, освітно й господарсько — є зданий на ласку й неласку сильніших народів.

Ми, українці, тішимося і вдоволяємося якиминебудь малими осягами на котрімнебудь полі національного життя, а не звертаємо уваги на це, що на наших очах відбуваються надзвичайно важні події в опануванню надземних і підземних скарбів.

Наше славне Підкарпаття зі своїми непрохідними лісовими скарбами, нині обідране, світить пустими, знищеними галявами. Рекордово поспішний вируб лісів довів нині до цього, що гірське й підгірське населення, що жило з лісів, нині голодує без праці й заробітку.

Всякі інші промислові заведення нашого краю в цілості в чужих руках, а працюють у них працівники, спроваджені з далеких, чужих сторін. Взагалі українцям відібрано не тільки варстати праці й заробітків, але рівночасно відбирається нам можність мати своїх досвідчених робітників і урядовців з промислових галузей.

Ми тратимо послідовно з року на рік наш стан посідання. Тратимо працю, заробітки, практичне знання й досвід, значить, остаємось без своїх фахівців, а вкінці тратимо при родні скарби нашої землі. Як що осталось нам, то хіба табулярна власність землі, але скарби її йдуть у чужі руки.

В останніх часах деякі українські часописи, так собі — гейби з хронікарського обовязку — оповіщують, що в повітах Турка, Коросно й інших на ґрунтах наших селян заверчено в нафтових шибах ріжних чужих фірм — 2, 3, 4, 5 вагонів ропи денно і то в дуже плитких глибинах, бо 150-200-300 метрів.

Читаючи такі „добрі новини", чоловіка сто чортів підносить. Є у нас скарби, булиб варстати праці, та хто зна, чи й гроші не знайшлисьб, — є можливости власні та комбіновані, та нема в нас підприємчивих людей. Людей, що терпеливо шукалиб скарбу. У нас — то є вправді люди прудкі до інтересу, але, вкладаючи до інтересу тисячу чи дві тисячі злотих, домагаються посади, зиску, забезпечення та евентуально подвійного звороту.

Ті одиниці, що мали, а може й ще мають більші гроші, пробуючи інтересів, навіть у нафтовім підприємстві, не йшли зорганізовано, а лучилися з чужинцями, що, очевидно, нашим добре понатягали та відстрашили від дальшої акції.

Вправді в 1929-30 рр. роблено спробу приступити до заначаткування нафтового промислу й навіть засновано нафтову кооперативу „Кипячка" в Бориславі. На жаль, спроба не дописала, бо вже сам організаційний початок був невдалий. Чому? Тому, що до інтересу взялися люди не фахові, а дали свої авторітети й марки, це ще не все!, а провід — управа кооперативи спочив у руках бориславських, українських нафтовиків, були там люди доброї волі, а навіть фахівці, але незвідні до ставлювання кроків „на метри, а на кільометри". Подруге, бориславський терен, як уже на вичерпанні — належить до глибокого верчення, бо 1,200 до 2,000 метрів, а це коштовне й ризиковне. А потреті, цеж серце чужинецького нафтового промислу й тут не так легко народитися українському нафтовому промислові. Треба було шукати терену в інших сторонах, де верчення плитке та майже певне, ну й менше витратне і ризиковне. Та бориславські підприємці мали „бориславський" жест, широкий розмах. Всіх іґнорували, нікого не слухали, на листи не відповідали, а членів-уділовців трактували невідповідно. Це було причиною, що в газетах українських і польських появились урґенси членів і т. д. Така нефортунна спроба принесла неодному шкоду (страта уділів), але принесла й досвід, що й як слід робити, щоб не повторилась історія „Кипячки". До відважних — світ належить! Без досвіду нема науки!

Справа нафтового українського промислу в Галичині повинна стати справою престижу українського народу. Нафтовий промисл, це в наших умовах найрентовніший інтерес. Та організація такого промислу не може й не сміє попасти в руки спекулянтів, або ляйків, чи то провідників-монополістів, що то скрізь засідають, скрізь радять, усе монополізують, а за той час справа пропадає.

Під теперішню пору є багато українців, що працювали при нафті, але тепер є безробітні. Якщо будемо тихо сидіти, то і ту малу горстку українських нафтових фахівців стратимо.

А ще треба памятати, що нафтових теренів з року на рік меншає. Державлять їх від наших селян за півдармо ріжні гієни або великі нафтові підприємства, що в диктаторський спосіб виривають з рук селянина кожний придатний кусок землі.

І так, як в передвоєнних часах — неодин наш селянин доробився, бо за кусень поля побирав високі оплати, так по війні умови держави нафтових теренів так погіршились, що неодин власник ґрунту, на якому стоїть нафтовий шиб, — нині з голоду примирає та худобини не має до попасти. Отже і під цим оглядом слід би в нас повести акцію в обороні інтересів тих селян, що мають нафтові терени.

У нас загально говориться, що український селянин тяжкий до організації. Колиб наші інтеліґенти на місцях боронили селянських інтересів щиро, то й тут був би терен до попису. Селяни рвуться до організації, до освіти, але треба практично селянам показати, що йдемо спільно з ними, та що їх доля є нам усім спільна й дорога.

Щоб справа не завмерла, пропоную всім бувшим нафтовим працівникам, що перебувають на терені Львова, як також тим українським громадянам, що цікавляться нафтовим промислом, скликати анкету, на якій переведено відповідну підготовну дискусію.

Микола Вербовський.
був. нач. адм. нафт. концерну.

П.С. Всіх зацікавлених цією справою просимо слати письма на адресу Редакції „Нового Часу" для п. Миколи Вербовського (Львів, ул. Косцюшка 1. а.).

RADIO.

Підприємство „Сурма" розпочинає нову Українську Радіо Програму з днем 8-го березня ц. р. зі стації WWRL 1500 кс. Програма буде відбуватися кождої неділі рано в годині 8.30.

На програмі буде грати першорядна українська симфонічна орхестра, будуть скечі, співи, відчити й декламації.

Український анонсер **Мирон Сурмач.**

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БАЛТИМОР, МД.

З забави на Рідну Школу.

Дня 25. січня зібрались кілька наших родин в льокалі У. Н. Дому, щоб влаштувати несподіванку з нагоди 20-літнього подружого життя громадян Теодора Никули і його дружини. Всі спільно дуже гарно забавились, а при цій нагоді не забули і за рідний край. Зібрано $7 і переслано через Обєднання на Рідну Школу.

Присутній.

—o—

КЛІВЛЕНД, О.

На визвольну боротьбу.

Товариство ім. Івана Франка, від. 334 У. Н. Союза на своїх річних зборах ухвалило піти з колядою поміж своїх членів і інших громадян на українські народні цілі. Заколядовано небагато, бо по традиції ходили з колядою і інші товариства. По обчисленню коляди і розходів, призначено $10 на визвольну боротьбу в Рідним Краю, які вислано через Обєднання. Також призначено $10 на Український Культурний Город в місті Клівленді.

Стефан Морозович, секр.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Коляда Тов. У. А. Горожанок.

Колядували пані: Угорчак, Головата, Кісь, Рудакевич, Химій, Пеленська, Рутецька, Насевич.

Зложили: Мельничук $6; по $5: Слободян, Баглай; по $3: О. Штогрин, В. Рутецька, Г. Штогрин, Е. Рій; по $2: П. Рутецький, Вишиванюк, Колодій, Карбівник, Головата, Джемелик, Сивуляк, Григулик, Малендевич; по $1: Сосновий, Лисович, Дубас, Білецький, Гайовий, Борисевич, Рудакевич, Кісь, Шманда, Костецька, Вавpiв, Швець, Химій, Волошин, Замулінський, Шагала, Струс, Пеленська, Дацко, Протасевич, Кулик, Робак, А. Рій, Чопик, Рибакова; по 50 ц.: Джеймір, Качур, Гайло, Державк, Чаплинська. Разом $73.50, які розділено: $10 на сироти у Філядельфії, $2 на Робітничий Дім, а $61.50 вислано через Обєднання на інвалідів, політичних вязнів і Рідну Школу.

О. Штогрин.

—o—

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Збірка на весіллю для Лемківщини.

Дня 16. лютого ц. р. відбулось у нас весілля нашого довголітнього та заслуженого дяковчителя, п. Михайла Ядловського. При веселій забаві, на якій було багато Лемків, включаючи навіть самого молодого, не забуто за безталанну Лемківщину. На поклик молодого громадянина Андрія Смита гості зложили $8.66 на культурно-просвітні цілі Лемківщини. На збірку цю зложились: Михайло Ядловський $1, Василь Левчик $1, Роман Слободян $1. Решта дрібні датки. Збіркою занялись гр. Григорій Налепа й Іван Хребет. Гроші ці перешлеться до касієра Організації Оборони Лемківщини, Івана Борисевича, які потім разом з іншими жертвами будуть переслані через Обєднання до старого краю.

—o—

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Для тих, що в боротьбі.

Молоді українські націоналісти з відділу 4. пішли з колядою для наших рідних братів в краю, котрі за край наш віддають своє молоде життя.

Зложили коляду: Д. Войтишин, В. Яремчук, М. Заблоцький й А. Голида по $2; Д. Васько, І. Крупка, П. Сеньків, В. Холевка, М. Чорній, П. Кульчицька, І. Гащин, П. Кардаш, В. Кітцул, М. Кривітський, Шаран, Д. Данилишин, Морозовський, Шеремета, М. Бабій, В. Бодар, В. Когут, Клиш, С. Савка, Кулинич, Д. Безпалко, М. Прихітко, П. Когут, І. Тригук, А. Старик, Й. Солодкевич, С. Педлій, В. Хлопан і Н. Машталяр по $1; П. Чемний 75 ц., а Старжинська, Кобаса, П. Прихітко, П. Добуш, П. Крашіцький і В. Кмитцик по 50 ц.; П. Гевко і А. Ковальчук по 25 ц.

Щиро дякуємо за жертви на таку ціль, котра має нам бути першою в думці.

Петруся Сеньків,
секр. М. У. Н., відділ 4.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Для Лемківщини.

Члени Організації Оборони Лемківщини Західньої України заколядували на просвітні цілі для Лемківщини на лісту ч. 179 і 180 $53.50.

Коляду зложили: Стефан Ковбаснюк $5; по $2: о. Ф. Тарнавський, Михайло Баран, І. Ярема, Дмитро Дисюк, Гелета; по $1: д-р Андрейко, Степанія Богайчук, Ф. Бражник, Степан Василович, Кейси Гуральний, У. Корнач, Галицький Базар, Б. Сітнікоф, В. Баран, Л. Вітенко, Л. Клепач, С. Луцишин, С. А. Пельц, Катерина Матляк, Ю. Калитчук, О. Роман, Н. Рицько, Марія Онтко, А. Марко, Н. Гладун, І. Вархоляк, Ф. Сийчак, І. Гудина, Макарчук, В. Босий, І. Тураш, Український Базар, Ю. Гузар, Т. Прудиус, Н. Стасюк, М. Котлярчик по 50 ц.; Дорка Мор, Марія Кейси, М. Вархоляк, В. Сейбол, Н. Молодий, С. Костів, М. Скоцко, О. Гуральний, Степанія Гуральна, Юстина Гуральна, Н. Блек, П. Копчак, Й. Копчак і М. Шегрин; по 25 ц.: І. Жовнір і Ф. Фаргул.

Колядували: Григорій Цап, Йосиф Настин, Михайло Шапка, Андрій Брила, Іван Богайчук, Степан А. Пельц, Михайло Котлярчик, Евгенія Набережна, Анна Луцишин, Павло Тупяк, Катерина Мицак і Михайло Тутко.

Гроші переслано на руки головного касієра, п. Івана Борисевича в Філядельфії, Па.

Г. Цап, заст. предс.;
М. Шапка, заст. касієра.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНИХ НАРАД ВИКОННОГО КОМІТЕТУ ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Наради відбулися в суботу, 26-го жовтня 1935 р., в Джерзі Сиді, в домі під ч. 83 вул. Гренд.

(11)

А що робить ця більша частина нашої молоді, що прагне студіювати в університетах? Вона, трагічно розчарована, мусить закинути думку про всякі університетські студії і лиш декотрі одиниці спромагаються на виїзд на студії за границю.

Так ось, з браку українського університету, українське студентство зводиться до малої, у відношенні до великого нашого народу та його великих завдань, які йому прийдеться виконувати, горстки студентів: тих, що їм пощастить дістатися до польських університетів, і тих, що виїжджають за границю.

Ось іще одна причина, чому проблема українського студентства повисла на руках українського народу.

Якеж тепер матеріяльне положення українського студентства як у польських так теж і в заграничних університетах? Відповідь на це маємо готову, коли пригадаємо собі, що всі ті студенти вийшли зпід солом'яної стріхи знищеного українського села. Якуж піддержку може йому, чи їй, дати батько селянин? Мінімальну. Та всетаки ті, що лишаться в краю, ближче дому, дають собі якось раду. Вони бодай можуть користуватися своїм знанням, що його дотепер осягнули, та в цей спосіб дещо заробляти на свої потреби. Але ті, що опинилися за кордонами де стрінули їх суворі обставини чужого життя та чужа, невивчена мова, грізний ворог кожного умового працівника на чужині, представляють собою дуже сірий образ. Вони, вправді, можуть жити там, заробляючи на життя як фізичні робітники, але тоді вони мусять перестати бути студентами, бо студіювати їм тоді неможливо. А коли вже йде про фізичну працю, то краще такому студентові було лишитися вдома та помагати батькові орати свою землю.

І ось знову, як бачимо, проблема українського студентства переноситься за кордон рідного краю, на еміграцію.

Коли вже мова про українське студентство за границею, то нагадаймо собі й про це, що заграничні студії, в західніх державах Европи, чи в Америці, мають кольосальне значіння й вартість для студіюючих. Широкий погляд на соціяльно-політичні справи, що його студент має таку прекрасну нагоду виплекати собі за границею, високо розвинена техніка й наука та взагалі нагода обізнатися зо світом, як і персональні знайомства, які робиться в заграничних університетах, зокрема в Европі, а також в Америці, все це річи неоціненої вартості, яких перебування в краю студентові не дасть. Все це річи, які ідеально впливають на виховання наших студентів за границею на таких людей, яких український нарід потребує і буде потребувати. З душею, виплеканою на широких нивах України та зо знанням і досвідом, здобутим у заграничній школі та в заграничному житті, українські студенти всетаки будуть надійною підставою опертя для справи нашої державницької розбудови.

Ось ті причини й мотиви складаються на це, що сьогодня перед нашим народом стоїть проблема українського студентства взагальному, а того, що перебуває за кордоном, зокрема. Порушуючи цю справу сьогодня перед вами, Шановні Збори, я маю на меті дві важливі річи. Перша, це конкретна справа, про яку говоритиму нижче. Друга річ така: **хочу звернути увагу вашу і громадянства на те, як застрашаючо мало займається наш нарід і наша еміграція справою нашого університетського студентства, хоч ця справа є одною з передових наших національних проблем, а особливо в часі теперішнього нашого положення.** Тим я хочу висловити бажання в імені українського студентства в Америці і в Европі, щоб українське громадянство широко порушило цю справу, нею живо займалось та вважало її нарівні з іншими народніми справами, як тут в Америці так і в ріднім краю.

В Америці також є українські студенти, що прибули сюди з рідного краю. Тому наша американська еміграція також стоїть в обличчі проблеми українського студентства.

Недавно ви мали нагоду читати в пресі, що в Ню Йорку відновлено Українську Студентську Громаду, до якої ввійшли самі старокраєві студенти. В пресі вже було подано, що ці студенти, знайшовшись на чужині, рішили зорганізуватися в цілі уможливлення собі студій у тутешніх університетах, як також щоб повести відповідну громадянську працю.

Одначе замітити треба, що тут, на американському ґрунті, ми стрічаємося з певного роду дуалізмом, коли йде про українське студентство. З одного боку це студенти, що прибули з краю, з другогож, це студенти тут роджені. Перших є маленька горстка в цілій Америці, других є численні маси. Положення перших ріжниться у великій мірі від положення цих других.

І на цьому якраз тії зарисовується ріжниця підходу до студентської справи. Голоси тут родженого студентства кажуть так: старокраєві студенти вважають себе більш компетентними інтелектуально, ніж їх тутешні товариші, й тому, щоб вишколити себе чужим коштом, організуються для збирання помочі від громадянства. А дальше радять: хай повстане українська стипендія („скалершип"), а тоді побачимо, хто заслужить собі на цю стипендійну піддержку.

А ми, старокраєві студенти, кажемо: не треба ставити справи в такий спосіб, що нібито одні вважають себе за кращих інтелектуалів від других. І одні і другі мають свої вартости. Одначе не в тому суть справи, хто є кращим студентом, а суть лежить у ріжниці матеріяльного положення обох груп.

Є загально принятим, що коли бачимо українського, тут родженого хлопця, чи дівчину, в „каледж", то догадуємося, що їхні родичі маються не зле матеріяльно. І навпаки, коли бачимо наших заможних емігрантів, то догадуємося, що їхні діти певно ходять до „каледж". Це вже буває в моді. Отже подавляюча більшість тут роджених студентів виховувалася під крильми родичів від колиски аж до хвилі одержання університетської диплоьми. Лише маленька частина з них, може 5%, або й менше, це ті, що власними силами пробиваються крізь університетські студії.

Стипендія можеб і дала якутаку піддержку одному, чи двом студентам, які її здобулиб, зате решта з них лишається без нічого. А тут іде про піддержку більшого числа студентів. В додатку, стипендія легко може припасти тутешнім уродженцям, не задля їхньої умової висоти, але просто тому, що вони краще володіють англійською мовою. В такий спосіб краєві студенти можуть бути позбавлені всякої помочі, а її можуть забрати ці, яких родичі є спроможні на оплату школи. Крім того вже хочби навіть на це, щоби бути в курсі конкуренції за стипендію, тобто в курсі студій, треба також мати піддержку.

Вкінці ще раз зазначуємо, що на піддержку українського студентства мусимо глядіти з національного боку й тому дозволимо собі звернути увагу на це, що, як з рації свого матеріяльного положення так і **з рації свойого тісного повязання зо старим краєм,** до якого вони скорше чи пізніше повернуться, краєві студенти та конечність піддержки для них, хоч-не-хоч, стають перед нами на першому місці.

Тому не можна ставити справи так, що це є „збагачування чужим коштом". Треба розуміти, що не йде про заподіяння добра особистого студентам як одиницям. Це, де кінчиться справа особиста, а де зачинається справа загальна, є дуже тонка й делікатна річ. Узтляднюючи це, треба розуміти справу так, що йде про піддержку українського студентства, як українського народнього чинника.

(Кінець буде).

В банку.

— Прошу пана, я хотіла би підняти ті гроші, що мій чоловік зложив.

— Ми мусите знати, що без дозволу чоловіка...

— Алеж, мій Боже, чоловік уже від двох тижнів не жие...

— Ну, то він не потребує приходити. Нехай тільки підпише повновласть.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(111)

Екбаль без труду пішов слідами своїх кіз, поки не попав на сліди чужинців, що жадно заїдали останки його пропалого козляти. Він пізнав у золотоволосій Арбелі північну канаанітку, і його очі запалали вогнем люти.

Двоє других були для нього загадкою. Як вправлений жовнір, він міркував, що ці дивні чужинці це певно вояки, і він постановив донести свому начальникові. Екбаль відступив у ліс, де він пустився бігом до войовничого племени південних канаанітів...

...Тимчасом Тарзан, усе цікавий на все, обсервуючи усе довкола себе, розглядався поволі по прекрасній вулканічній долині Канаану. Він постановив забути на троє людей, яких він уратував від баалітів, поки Джері не вспокоїться настільки, щоби приняти його провід.

Він думав по якомусь часі відшукати їх та подивитися, як їм ведеться. Одначе ні на хвилю він не вірив, що вони були в небезпеці; бо він не знав тоді про те, що Екбаль біг застрашений з вістю до своїх войовничих земляків.